

Állásfoglalás az egyes, pénzmosás és terrorizmusfinanszírozás megelőzés és megakadályozás tárgy körű jogszabályi rendelkezésekre vonatkozóan

Az Ügyvédi Iroda állásfoglalás-kéréssel (**Megkeresés**) fordult a Magyar Nemzeti Bankhoz (székhelye: 1013 Budapest, Krisztina körút 55., telephelye: 1122 Budapest, Krisztina körút 6.) (**MNB**)

- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény (**Pmt.**);
- a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény végrehajtásának az MNB által felügyelt szolgáltatókra vonatkozó, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló törvény szerinti szűrőrendszer kidolgozásának és működtetése minimumkövetelményeinek részletes szabályairól szóló 26/2020. (VIII. 25.) MNB rendelet (**26/2020. MNB rendelet**);
- valamint a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény, valamint az Európai Unió és az ENSZ Biztonsági Tanácsa által elrendelt pénzügyi és vagyoni korlátozó intézkedések végrehajtásáról szóló 2017. évi LII. törvény alapján elkészítendő belső szabályzat kötelező tartalmi elemeiről szóló 21/2017. (VIII.3.) NGM rendelet (**NGM rendelet**)

egyes rendelkezéseinek alkalmazása tárgyában.

I. TÉNYÁLLÁS

A Megkeresés szerint a – számos, a Pmt. hatálya alá tartozó pénzügyi intézmény képviselőjét ellátó – Ügyvédi Iroda a Pmt. gyakorlati alkalmazása körében több önálló tárgykörben intézett kérdést az MNB felé. A tárgykörök lefedik többek között a Pmt. egyes fogalmi meghatározásainak gyakorlati értelmezését, illetve elhatárolását, specifikus ügyfélkörre vonatkozóan a megerősített eljárás alkalmazhatóságát, valamint a vagyon forrásának igazolásával kapcsolatban egyes értelmezési kérdéseket.

II. JOGKÉRDÉS

Az Ügyvédi Iroda az alábbi kérdésekben kérte az MNB állásfoglalásának kialakítását:

- 1. A Pmt. értelmező rendelkezései alapján az ügyleti megbízás és az üzleti kapcsolat elhatárolásának legfőbb ismérve a jogviszony alkalmi, illetve tartós jellege. A Pmt. és a kiegészítő pénzmosási tárgykörű jogszabályok számos rendelkezése tartalmaz kifejezetten az ügyleti megbízásokra vonatkozó intézkedéseket, melyek az Ügyvédi Iroda álláspontja szerint többnyire csak készpénzzel vagy fizetési számlán végrehajtott műveletek esetében értelmezhetők. Értelmezhető-e, és ha igen, milyen esetekben az ügyleti megbízás olyan tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi, illetve pénzforgalmi szolgáltatások esetében, mint például követelésvásárlás, kezesség, bankgarancia nyújtása vagy számlainformációs szolgáltatás? Kell-e a kizárólag ilyen tevékenységet végző szolgáltatóknak a pénzmosás elleni szabályzatban szerepeltetnie ügyleti megbízásra vonatkozó rendelkezéseket, avagy ezektől eltekinthet?**
- 2. Az 1. kérdésben megnevezett pénzügyi/pénzforgalmi szolgáltatások esetében – figyelemmel a Pmt. 10. § (1) bekezdésének b) pontjára, 15-16. §-ra, illetve 27. § -ra – mi tekinthető alacsony, átlagos vagy magas ügyleti kockázatnak? Mikor tekinthető az ügyfél kockázati szintje átlagosnak**

és milyen intézkedéseket kell alkalmaznia a szolgáltatónak, ha az ügyfél kockázati szintje átlagos?

3. A 26/2020. MNB rendelet 24. §, illetve ezzel összefüggésben 34-37. § rendelkezései alapján az ügyletenkénti 100 millió forintos értékhatárt csak az eleve megerősített eljárás alá tartozó ügyfelek esetében szükséges alkalmaznia a szolgáltatónak, vagy a 100 millió forintos ügyleti érték önmagában is megerősített eljárást és fokozott ügyfél-átvilágítást eredményez?
4. A Pmt. 16. § (2) és (3) bekezdése, valamint az NGM rendelet 6/A. § alapján értelmezhető-e és alkalmazandó-e a vagyon forrására vonatkozó nyilatkozat olyan pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozólag, ahol az ügyféltől semmilyen pénzeszköz nem kerül a szolgáltatóhoz?

III. JOGSZABÁLYI KÖRNYEZET

A Pmt. 3. § 44. pontja és 45. pontjának a) alpontja az ügyleti megbízásra, illetve az üzleti kapcsolatra az alábbi definíciókat tartalmazzák:

„[e] törvény alkalmazásában: (...) 44. **ügyleti megbízás**: olyan ügylet, amely az ügyfél és a szolgáltató között a szolgáltató 1. § (1) bekezdés a)–e), g)–h), valamint j)–r) pontjában megjelölt szakmai tevékenységi körébe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó **eseti jogviszony**;

45. **üzleti kapcsolat**:

a) az ügyfél és a szolgáltató között az 1. § (1) bekezdés a)–e), g)–h), valamint j)–r) pontjában megjelölt szakmai tevékenységi körbe tartozó szolgáltatás igénybevételére vonatkozó **szereződéssel létrejött tartós jogviszony**”.

A Pmt. 3. § 46. pontja alapján „[e] törvény alkalmazásában: (...) **vagyon forrásának igazolása**: az ügyfél hárommillió forintot meghaladó értékű vagyoni eszközeinek – beleértve a materiális vagy immateriális javakat – forrását bemutató ügyfél-nyilatkozat”.

A Pmt. 6/A. §-a alapján „[ü]zleti kapcsolat létesítése esetén a szolgáltató köteles elvégezni és írásban rögzíteni az ügyfél-átvilágítás érdekében **az ügyfél kockázati szintbe történő besorolását**”.

A Pmt. 10. § (1) bekezdésének b) pontja értelmében „[a] szolgáltató a 6. § (1) bekezdésében meghatározott esetben az üzleti kapcsolatra vonatkozóan az alábbi adatokat köteles rögzíteni (...) az ügyfél-átvilágítás módjának meghatározása érdekében azt, hogy **az ügyfél kockázati szintje átlagos, magas vagy alacsony**”.

Az ügyfél-átvilágítás „normál” kockázat esetén alkalmazandó szabályait a Pmt. 7.-14/A. §-ai szabályozzák.

Az egyszerűsített és fokozott ügyfél-átvilágítás szabályait a Pmt. 15-17. §-ai tartalmazzák.

Fokozott ügyfél-átvilágítás kapcsán a Pmt. 16. és 16/A. §-ok a következő intézkedéseket írják elő:

„16. § (1) A szolgáltató fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket köteles alkalmazni, ha az ügyfél magas kockázatú. Az ügyfelet **magas kockázatúnak** kell tekinteni az alábbi esetekben:

a) az ügyfél stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származik,

b) a 65. §-ban meghatározott saját kockázatértékelésén alapuló belső szabályzatban rögzített egyéb esetekben,

- c) a 17. §-ban meghatározott távoli azonosítás esetén,
- d) az ügyfél vagy tényleges tulajdonosa – a többségi tulajdonú állami vállalat 3. § 38. pont f) pont alapján megállapított tényleges tulajdonosa kivételével – kiemelt közszereplő vagy a kiemelt közszereplő közeli hozzátartozója vagy a kiemelt közszereplővel közeli kapcsolatban álló személy,
- e) az ügyfél az Afad-törvény alapján »megbízhatatlan« minősítésű tényleges tulajdonosi adatokkal rendelkező adatszolgáltatónak minősül, valamint
- f) az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv által kiadott útmutatóban meghatározott egyéb esetekben.

(2) A szolgáltató az (1) bekezdés b)–f) pontjában meghatározott esetekben a 7–12. §-ban meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedéseken túlmenően az alábbi ügyfél-átvilágítási intézkedéseket is köteles elvégezni:

- a) az üzleti kapcsolat létesítésére kizárólag a szolgáltató 65. § szerinti belső szabályzatában meghatározott vezetője jóváhagyását követően kerül sor,
- b) az üzleti kapcsolat 11. § (1) bekezdésében meghatározott folyamatos figyelemmel kísérését a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott **megerősített eljárásban** hajtja végre.

(3) A szolgáltató az (1) bekezdés b)–f) pontjában meghatározott esetekben a (2) bekezdésben meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedések mellett a következő ügyfél-átvilágítási intézkedéseket alkalmazhatja:

- a) beszerzi az ügyfél **vagyonának forrására** vonatkozó információkat,
- b) a tényleges tulajdonos vonatkozásában személyesen vagy az általa üzemeltetett, biztonságos, védett, előzetesen auditált elektronikus hírközlő eszköz útján, továbbá a 17. § (2) bekezdésében meghatározott távoli azonosítás útján közjegyző, külképviselet, vagy okirat kiállításának helye szerinti állam hiteles másolat készítésére feljogosított hatóságának közreműködésével elvégzi a 7. § (3) bekezdésében és (8) bekezdésében meghatározott személyazonossági igazoló ellenőrzésre irányuló intézkedéseket,
- c) elvégzi a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedéseket.

16/A. § (1) A szolgáltató köteles stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származó ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítése vagy az ügyleti megbízás végrehajtása előtt a 7–12. §-ban meghatározott ügyfél-átvilágítási intézkedéseken túlmenően

a) a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott további információk rendelkezésre bocsátását kérni

aa) az ügyfélre és a tényleges tulajdonosra,

ab) az üzleti kapcsolatra,

ac) az ügyfél és a tényleges tulajdonos pénzeszközei és a **vagyon forrására**,

és ad) a végrehajtandó vagy végrehajtott ügyletek indokaira vonatkozóan,

b) az üzleti kapcsolat létesítését, az ügyleti megbízás teljesítését a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott vezetője jóváhagyásához kötni, valamint

c) az üzleti kapcsolat 11. § (1) bekezdésében meghatározott folyamatos figyelemmel kísérését a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott **megerősített eljárásban** végrehajtani.

(2) A szolgáltató stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származó ügyféllel történő üzleti kapcsolat létesítése vagy az ügyleti megbízás végrehajtása előtt a következő intézkedéseket alkalmazhatja:

a) a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott fokozott ügyfél-átvilágítási intézkedések elvégzése,

b) jelentéstételi kötelezettség bevezetése, vagy

c) a 65. § szerinti belső szabályzatban meghatározott korlátozások alkalmazása.

(3) Az 1. § (1) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott szolgáltató köteles a stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országban székhellyel rendelkező szolgáltatóval létesített levelező kapcsolatát felülvizsgálni és szükség esetén módosítani.

(4) A miniszter tájékoztatja a Bizottságot a (2) és (3) bekezdésben meghatározott intézkedésekről”.

A Pmt 27. §-a a belső kockázatértékelést illetően a következőket tartalmazza:

„27. § (1) Az e törvényben meghatározott kötelezettségek körébe tartozó feladatok teljesítésére a szolgáltató köteles **az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján** – a szolgáltató jellegével és méretével arányos – belső kockázatértékelést készíteni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés elkészítéséhez a szolgáltató köteles kockázatainak megállapítása és értékelése céljából azonosítani és értékelni **az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellegével és összegével, az ügyféllel, termékkel, szolgáltatással, földrajzi területtel és alkalmazott eszközzel kapcsolatos kockázati tényezőket**.

(3) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelést a szolgáltató köteles írásban rögzíteni, naprakészen tartani és az illetékes hatóságok rendelkezésére bocsátani az engedélyezési, illetve a felügyeleti tevékenység gyakorlása során.

(4) A belső kockázatértékelés elkészítése mellőzhető abban az esetben, ha az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a szolgáltató részére rendelkezésre bocsátott útmutatóban ezt a lehetőséget biztosítja.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés alapján a szolgáltató köteles az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján a 65. §-ban meghatározott belső szabályzatban – a szolgáltató jellegével és méretével arányos – belső eljárásrendet meghatározni a kockázatok csökkentése és kezelése érdekében, valamint – ha a szolgáltató jellege és mérete indokolja – külső ellenőrzési funkciót működtetni a belső eljárásrend megfelelőségének ellenőrzése céljából.

(6) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés elkészítéséhez, továbbá a kockázatok csökkentése és kezelése érdekében a szolgáltató köteles figyelembe venni a nemzeti kockázatértékelés eredményét.

(7) Az (1) bekezdésben meghatározott belső kockázatértékelés és az (5) bekezdésben meghatározott belső eljárásrend alkalmazására a szolgáltató 65. § szerinti belső szabályzatában meghatározott vezetője jóváhagyását követően kerülhet sor.

(8) A belső kockázatértékelés elkészítésére kötelezett szolgáltató köteles a pénzmosási és a terrorizmus-finanszírozási kockázatokat nyomon követni, a belső eljárásrendet szükség esetén felülvizsgálni és a szolgáltató 65. § szerinti belső szabályzatában meghatározott vezetője jóváhagyását követően módosítani”.

A Pmt. 65. § (1) bekezdése alapján a Pmt.-ben meghatározott kötelezettségek körébe tartozó feladatok teljesítésére a szolgáltató köteles belső szabályzatot készíteni.

Ugyanezen jogszabályhely (3) bekezdése szerint az MNB, mint az 5. §-ban meghatározott felügyeletet ellátó szerv a belső szabályzat kidolgozásához kötelező útmutatót köteles kiadni a felügyelete alatt álló szolgáltató számára (a mintaszabályzat elektronikus elérhetőségi útvonala: [Segédlet a belső szabályzat elkészítéséhez \(mnb.hu\)](http://www.mnb.hu).)

A **26/2020. MNB rendelet** „IV. Az ügyfél egyedi kockázatbesorolása alapján elvégzendő szolgáltatói intézkedések” című fejezete tartalmazza a Pmt.-ben felsoroltak túlmenően teljesítendő intézkedések, azaz a kockázatérzékenységi megközelítés alapján üzleti kapcsolat létesítéséhez vagy ügyleti megbízás teljesítéséhez vezetői döntést igénylő esetek, valamint a megerősített eljárás alá eső esetek körét.

A **26/2020. MNB rendelet** 23-24. §-ai a megerősített eljárás szabályait a következőképpen tartalmazzák:

„23. § (1) A szolgáltató **a Pmt.-ben meghatározottakon kívül legalább a következő esetekben alkalmaz megerősített eljárást:**

- a) a takarékettről szóló törvényerejű rendelet szerinti nem névre szóló takaréket névre szólóvá alakításával érintett ügyfél tekintetében, ha a névre szólóvá alakítani kívánt takaréketek összértéke eléri a négymillió-ötszázezer forintot, az átalakítástól számított egy évig,
- b) ha az ügyfelet a szolgáltató tízmillió forintot elérő vagy meghaladó pénzváltás miatt világítja át, az utolsó tízmillió forintot elérő vagy meghaladó pénzváltástól számított egy évig,
- c) ha az ügyleti megbízásokat rendszeresen adó ügyfelet a szolgáltató ötvenmillió forintot elérő vagy meghaladó összegű ügyleti megbízás miatt világítja át, az utolsó ötvenmillió forintot elérő vagy meghaladó ügylettől számított egy évig,
- d) ha az ügyfél készpénzforgalma, azaz befizetéseinek és pénzfelvételeinek összege a havi százmillió forintot eléri vagy meghaladja, az utolsó százmillió forintot elérő vagy meghaladó készpénzforgalmú hónaptól számított egy évig,
- e) ha a szolgáltató ügyfelével kapcsolatban szolgáltató által vagy a csoporton belül, amelyhez a szolgáltató tartozik, a Pmt. 30. § (1) bekezdése szerinti bejelentés történt, az utolsó bejelentéstől számított egy évig,
- f) nem magyar állampolgárságú és kilencven napot meghaladó magyarországi tartózkodásra jogosító engedéllyel vagy tartózkodási regisztrációval, lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel nem rendelkező, az Európai Unió, illetve az Európai Gazdasági Térség területén kívüli lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező természetes személynél.

(2) A szolgáltató a megerősített eljárásnak **az (1) bekezdésben meghatározottakon túli eseteit a belső kockázatértékelésében rögzíti.**

(3) A szolgáltató az általa meghatározott ügyfelek egy csoportja tekintetében **mellőzheti** a megerősített eljárást, ha az (1) bekezdés szerinti esetekre vonatkozóan belső kockázatértékelésében részletesen a kockázatcsökkentő és -növelő tényezők együttes értékelésével azt alátámasztja.

24. § (1) A szolgáltató a megerősített eljárás alá tartozó ügyfeleknél a 34-37. § rendelkezéseinek megfelelően szűri és pénzmosás és terrorizmus finanszírozása szempontjából elemzi és értékeli a belső kockázatértékelésben meghatározott ügyleteket.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kockázatértékelés során a szolgáltató **ügyletenkénti értékhatárt** alkalmaz.

(3) A belső kockázatértékelésben meghatározott értékhatár a szolgáltató által a kockázatcsökkentő és -növelő tényezők együttes értékelésével ügyletenként kerül meghatározásra, és **nem lehet magasabb százmillió forintnál.**

(4) Ha a megerősített eljárás alá tartozó ügyfelek tízmillió forintot elérő vagy meghaladó összegű készpénzbefizetést vagy pénzváltást teljesítenek, a szolgáltató beszerzi a pénzeszköz forrására vonatkozó információt, valamint ezen információk igazoló ellenőrzése érdekében a pénzeszközök forrására vonatkozó dokumentumok bemutatását is megköveteli”.

A 26/2020. MNB rendelet „7. A belső kockázatértékelés elkészítésének szabályrendszere” című alcíme a belső kockázatértékelés elkészítésének szempontjai tekintetében tartalmaz rendelkezéseket.

Az NGM rendelet 3. §-ának első fordulata szerint „[a] szolgáltató a Pmt. 65. § (1) bekezdése alapján elkészítendő **belső szabályzatban foglalt intézkedések terjedelmét az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél körülményei alapján (kockázatérzékenységi alapon) köteles meghatározni”.**

Az NGM rendelet 6/A. §-a értelmében „[a] **vagyon forrására** vonatkozó információk beszerzése és igazolása érdekében a szolgáltató a vagyon forrására vonatkozó nyilatkozat bekérésére köteles, amely nyilatkozat tartalmát a Pmt. 9/A. § (2) bekezdésében meghatározott esetben kizárólag, a Pmt. 16. § (3) bekezdés a) pontjában és 16/A. § (1) bekezdés a) pont ac) alpontjában meghatározott esetben legalább a 3. mellékletben felsorolt kötelező tartalmi elemek figyelembevételével kell meghatározni”.

IV. AZ MNB ÁLLÁSPONTJA

1.)

A **II./1. pontban feltüntetett kérdés** vonatkozásában elsőként azt szükséges kiemelni, hogy ezen kérdés első részkérdésére, nevezetesen, miszerint „[é]rtelmezhető-e – és ha igen, milyen esetekben, a jogviszony mely aspektusai tekintetében – az ügyleti megbízás olyan tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi, illetve pénzforgalmi szolgáltatások tekintetében, mint például követelésvásárlás; kezesség, bankgarancia nyújtása vagy számlainformációs szolgáltatás”, mivel a különböző pénzügyi szolgáltatások, termékek esetében igen sokféle lehetőség adódhat, nem adható általános jelleggel válasz. A kérdés feltevése és megfogalmazása először is az ügyleti megbízásnak, mint definiált törvényi fogalomnak a tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatásokra való értelmezhetőségét taglalja, melyek ilyen összefüggésben azonban nem rendelkeznek egzakt fogalmi meghatározásokkal, ezért azok egyes aspektusai sem meghatározhatók. Az a körülmény, hogy a tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatásra nem létezik előre definiált meghatározás, az Ügyvédi Iroda előtt is ismert, vélhetően éppen ezt szemléltetendő hoz fel ezekhez számos, önállóan eltérő tranzakciótípust.

A Megkeresésben nevesített példák ugyan valóban tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatásnak minősülnek, azonban ezek külön-külön is eltérő jellemzőkkel bírnak. Ugyanakkor ezen tranzakciótípusok tekintetében sem adható általánosságban válasz, hiszen az egyes jogviszonyok akár ugyanazon típuson belül is eltérőek lehetnek. A hivatkozott példák közül van olyan esetkör, ahol az ügyleti megbízás megvalósíthatósága adott, például követelésvásárlás esetén, ha a hitelintézet reorganizációja során egyszeri ügyleti megbízásként egy szerződéscomagban értékesíti a nem teljesítő ügyfeleivel szembeni követeléseit. Az MNB álláspontja szerint továbbá jelen állásfoglalás keretein jóval túlmutatna valamennyi ilyen jogviszony ezen tárgykörű elemzése, a fentiekre figyelemmel ezért ebben a kérdésben az MNB sem általános jelleggel, sem eseti szinten nem foglal állást.

Ettől függetlenül leszögezhető az, hogy a **Pmt. 3. § 44. és 45. pontjában meghatározott ügyleti megbízás és üzleti kapcsolat fogalmi elhatárolását az Ügyvédi Iroda okfejtésével egyezően valóban**

annak tartós vagy eseti jellege határozza meg. Mindazonáltal az üzleti kapcsolat fogalma tartalmazza azon kitévelt is, miszerint „*szolgáltatás igénybevételére vonatkozó szerződéssel létrejött*”. Tehát **az üzleti kapcsolat létrejöttéhez az erre irányuló szerződés is szükséges, és mivel mind az ügyleti megbízás, mind az üzleti kapcsolat definíciója ugyanazon Pmt.-ben megjelölt szolgáltatásokra értelmezhető, ezért önmagában egy tartósabb jogviszony nem hoz létre a Pmt. értelmében üzleti kapcsolatot.** Mind a Pmt., mind a 26/2020. MNB rendelet tartalmaz rendelkezéseket az ügyleti megbízásokat rendszeresen adó ügyfelekre vonatkozóan. Ezen körülmények alapján tehát megállapítható, hogy **önmagában egy tartós jogviszony nem fog a Pmt. értelmében üzleti kapcsolatnak minősülni, ehhez további feltételként rögzíti a Pmt. az erre irányuló szerződés létrejöttét is. Így minden olyan esetben, ahol ilyen szerződéses jogviszony nem áll fenn, úgy csak és kizárólag ügyleti megbízásokról lehet beszélni, melyek akár rendszeresen is adhatók, a Pmt. szerinti üzleti kapcsolat létrejötte nélkül.**

A szolgáltatónak belső szabályzatában szerepeltetnie szükséges a Pmt., az NGM rendelet és a fentebb már hivatkozott mintaszabályzat szerkezeti elemeit. Mindazonáltal, ha a szolgáltató üzleti modellje, termékei, szolgáltatásai alapján egyértelműen kizárható az ügyleti megbízás lehetősége, a belső kockázatértékelésben ennek megfelelő rögzítése mellett elfogadható a belső szabályzat e körben történő egyszerűsítése. Ennek gyakorlati megvalósítása során a szolgáltatónak az adott szerkezeti elem – jelen esetben az ügyleti megbízás – elhagyásának indokát megfelelő módon indokolnia és alátámasztania szükséges.

2.)

A **II./2. pontjában** foglalt kérdést illetően külön kell vizsgálni a két részkérdést.

a. Az 1. kérdésben megnevezett pénzügyi/pénzforgalmi szolgáltatások esetében – figyelemmel a Pmt. 10. § (1) bekezdésének b) pontjára, 15-16. §-ra, illetve 27. §-ra – mi tekinthető alacsony, átlagos vagy magas ügyleti kockázatnak?

A részkérdés az MNB megértése szerint *a pénzügyi szolgáltatás, mint termék* kockázatára vonatkozik. Ezzel összefüggésben elsődlegesen az MNB arra kíván rámutatni, hogy arra nem adható egzakt válasz egyrészt a kérdés megfogalmazása, másrészt annak tartalma alapján sem. A 2. kérdés az 1. kérdésben „*megnevezett pénzügyi/pénzforgalmi szolgáltatások esetében*” kitévelt tartalmaz. Az 1. kérdés ugyanakkor az ügyleti megbízás, mint fogalom értelmezhetőségére vonatkozik a tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatásokkal összefüggésben, majd a kérdés ilyen típusú szolgáltatásokat nevesít példálózóan. Az MNB álláspontja szerint így nem adható válasz általánosságban arra a kérdésre, hogy a tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatások esetén ügyleti megbízások esetében mi tekinthető alacsony, átlagos vagy magas ügyleti kockázatnak, mivel a kérdés megválaszolásának előfeltétele – a tartós jogviszonyt feltételező pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatások esetén ügyleti megbízás – nem egy egzakt módon definiált esetkör, az alá számos ügylettípus vonható, ahogy az magában a Megkeresésben is példákon keresztül nevesítésre került.

A konkrét nevesített pénzügyi és pénzforgalmi szolgáltatásokra vonatkozóan a kérdésre a Pmt. 27. §-a tartalmaz iránymutatást. Az Ügyvédi Iroda által is hivatkozásra került, Pmt. 27. § (1) bekezdés szövege szerint a szolgáltató „*köteles az üzleti kapcsolat vagy ügyleti megbízás jellege és összege, valamint az ügyfél, termék, szolgáltatás, alkalmazott eszköz körülményei alapján – a szolgáltató jellegével és méretével arányos – belső kockázatértékelést készíteni*”.

A jogszabálysöveg alapján tehát számos, egyenként is értékelendő kockázati tényező figyelembevételével kell meghatározni az ügyleti kockázatokat. Így **pusztán azon tény alapján, hogy az**

adott szolgáltatás például követelésvásárlás, nem lehet általános kijelentést tenni az ügylet kockázati szintjére, hiszen ez a Pmt. 27. § (1) bekezdésében meghatározott kritériumok közül mindössze az ügylet jellegét definiálta, azonban a további tényezők okán a Pmt. megteremti annak a lehetőségét, hogy a szolgáltató kockázatértékelése alapján azonos ügyleti típusok kerülhetnek eltérő kockázati szintekre, amennyiben az egyéb kockázati tényezők ezt indokoltá teszik.

Az üzleti kapcsolat és az ügyleti megbízás kockázati szintjének meghatározása tehát – a jogszabályi előírások figyelembevételével – a szolgáltatók kötelessége. Ezt támasztja alá a Pmt. vonatkozó jogszabályhelyének indokolása is:

*„Az Irányelv előírja a tagállamok, a felügyeletet ellátó hatóságok és a hatály alá tartozó szolgáltatók számára a kockázatok értékelését és az e kockázatokkal arányos, megfelelő kockázatcsökkentő intézkedések meghozatalát, összhangban az elkészítendő, majd folyamatosan felülvizsgálandó nemzeti kockázatelemzés eredményeivel, megállapításaival. **Az Irányelv az adott tagállamra, illetve a szolgáltatókra bízta a potenciálisan alacsony vagy magas kockázattal járó helyzetek beazonosítását és kötelezi a szolgáltatókat arra, hogy ennek megfelelően alakítsák ki belső eljárásaikat.***

(...)

*A törvény előírja a szolgáltató részére, hogy a belső kockázatértékelés során **azonosítsa és értékelje a rá jellemző a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni tevékenységgel összefüggésben felmerült és folyamatosan felmerülő (tényleges és potenciális) kockázatokot.** A szolgáltató saját kockázatainak azonosítása és értékelése érdekében köteles figyelembe venni az üzleti kapcsolat vagy ügylet jellegével és összegével, az ügyféllel, termékkel, szolgáltatással, földrajzi területtel és alkalmazott eszközzel kapcsolatos kockázati tényezőket.*

(...)

A belső kockázatértékelés elkészítése mellőzhető, ha a felügyeletet ellátó szerv a szolgáltató részére rendelkezésre bocsátott útmutatóban ezt a lehetőséget biztosítja”.

b) Mikor tekinthető az ügyfél kockázati szintje átlagosnak és milyen intézkedéseket kell alkalmaznia a szolgáltatónak, ha az ügyfél kockázati szintje átlagos?

A második részkérdés már az ügyfél kockázatára vonatkozik. Az ügyfél egyedi kockázati besorolását a szolgáltató számára a Pmt. 6/A. §-a írja elő. A Pmt. külön nem definiálja az egyes kockázati szinteket, csak utaló rendelkezéseket tartalmaz.

A Pmt. 6/A. §-ához fűzött indokolás szerint „[a] tervezetben egy új 6/A. § került bevezetésre, amely rögzíti a kockázati besorolás kötelezettségét. A 6/A. §-ban foglaltakat az általános indokolásban részletezett dinamikus ügyfél-átvilágítás megvalósítása indokolja. **A szolgáltatóknak a dinamizmus megvalósításához szükséges egy olyan ügyfelekhez kapcsolt indikátor meghatározása (ügyfél kockázati szint), amely folyamatosan képes iránymutatást adni azzal kapcsolatban, hogy milyen ügyfél-átvilágítási intézkedések végrehajtását kell elvégezni az egyes ügyfelek esetében. A magasabb kockázat mélyebb és összetettebb, az alacsonyabb jelentősen egyszerűbb ügyfél-átvilágítási intézkedéseket indukál.** A kötelezettség ügyfél-átvilágítási kötelezettségek köréből történő kiemelését az intézmény indikátor jellege indokolta, hiszen a rendelkezés elsődleges célja pont az ügyfél-átvilágítási intézkedések körének meghatározása az ügyfél kockázati szintnek való besorolásával összhangban”.

A Pmt. 10. § (1) bekezdésének b) pontjában feltüntetett **átlagos kockázati szint**, mint törvényi definíció kérdésében az MNB álláspontja szerint – különös tekintettel az előzőekben kifejtettekre – az adott

ügyfél kockázati szintjének meghatározása szintén a szolgáltató felelőssége és feladata, arra általánosan érvényes, normatív szintű meghatározás nem adható.

A kockázati szint meghatározásánál elmondható, hogy amennyiben az adott ügyfélnél nem merül fel olyan kockázati tényező, mely indokolná a magas kockázati besorolást, úgy ebben az esetben az **átlagos kockázati** szintbe sorolás az irányadó, mely esetében a Pmt. 7.-14/A. §-ok rendelkezései határozzák meg az elvégzendő ügyfél-átvilágítási intézkedések körét.

Az átlagos kockázati szintbe sorolt ügyfelek esetén van helye további vizsgálatnak a célból, hogy az ügyfél **alacsony kockázati** kategóriába besorolható-e, értelemszerűen ekkor már csak további kockázatcsökkentő körülmények fennállása esetén, mely esetében a Pmt. 15. §-ában foglalt egyszerűsített ügyfél-átvilágítási rendelkezések alkalmazandók.

Magas kockázat esetében a fokozott ügyfél-átvilágítás szabályai az irányadók, a Pmt. 16-17. §-ai alapján.

A 26/2020. MNB rendelet „IV. Az ügyfél egyedi kockázatbesorolása alapján elvégzendő szolgáltatói intézkedések” című fejezete tartalmazza a Pmt.-ben felsoroltak túlmenően teljesítendő intézkedések, azaz a kockázatérzékenységi megközelítés alapján üzleti kapcsolat létesítéséhez vagy ügyleti megbízás teljesítéséhez vezetői döntést igénylő esetek, valamint a megerősített eljárás alá eső esetek körét.

A kockázatok meghatározása kapcsán az NGM rendelet 1. és 2. számú mellékletei nyújthatnak segítséget.

Ezen felül a kockázatok meghatározásával és értékelésével összefüggésben az MNB kifejezetten utal a **pénzmosási és terrorizmus finanszírozási kockázatok értékeléséről és a kapcsolódó intézkedések meghatározásáról szóló 15/2022. (IX.15.) MNB ajánlásra**, mely szintén részletes iránymutatást tartalmaz a kérdéskörben.

A Pmt. 10. § (1) bekezdéséhez fűzött jogalkotói indokolás pedig a következőket tartalmazza: „*az üzleti kapcsolat létrejöttékor szükséges az ügyfél-átvilágítás módjának meghatározása érdekében azt is rögzíteni, hogy az ügyfél (üzleti kapcsolat) kockázati szintje átlagos, magas vagy alacsony. ezen új pont [10. § (1) bekezdés b) pontja] előíranyozza, hogy milyen ügyfélkockázati besorolásokat alkalmazzanak a szolgáltatók*”.

További támpontként az MNB javasolja az Európai Bankhatóság (EBA) és a Financial Action Task force (FATF) vonatkozó ajánlásainak tanulmányozását is.

Mindazonáltal itt szükséges megjegyezni, hogy a Pmt.-be 2020 januárjában bevezetett **ún. dinamikus ügyfél-átvilágítás** rendszerében a kockázatok változása alapján az ügyfél kockázati besorolása és ennek függvényében az ehhez társuló ügyfél-átvilágítási intézkedések köre is változhat, ennek figyelemmel kísérése és megfelelő alkalmazása a szolgáltató felelőssége.

3.)

A **II./3. kérdés** tekintetében hangsúlyozni kell, hogy a **megerősített eljárás intézménye az ügyfél személyéhez kapcsolódik, tehát a hozzá fűződő tények, körülmények alapozzák meg a vele szemben alkalmazott megerősített eljárás indokoltságát**, mely esetköröket a következők határozzák meg:

- magas kockázatú ügyfél esetében a Pmt. 16. § (2) bekezdésének b) pontja;
- stratégiai hiányosságokkal rendelkező, kiemelt kockázatot jelentő harmadik országból származó ügyfél vonatkozásában a Pmt. 16/A. § (1) bekezdésének c) pontja;

- a 26/2020. MNB rendelet 23. § (1) bekezdése;
- a fentiekén túlmenően a 26/2020. MNB rendelet 23. § (2) bekezdésében alapján a szolgáltató által belső szabályzata.

A 26/2020. MNB rendelet 23. § (3) bekezdése alapján: azonban „[a] szolgáltató az általa meghatározott **ügyfelek egy csoportja tekintetében mellőzheti a megerősített eljárást, ha az (1) bekezdés szerinti esetekre vonatkozóan belső kockázatértékelésében részletesen a kockázatcsökkentő és -növelő tényezők együttes értékelésével azt alátámasztja**”.

A 26/2020. MNB rendelet 23. § (3) bekezdése tehát kifejezetten lehetővé teszi a szolgáltatók részére, hogy az amúgy megerősített eljárás alá tartozó ügyfelek és ügyletek tekintetében attól eltekintsenek. Ennek első olvasatra két, valójában egyetlen jogszabályi előfeltétele van, ugyanis a 26/2020. MNB rendelet 23. § (1) bekezdésére visszahivatkozás az amúgy is megerősített eljárás alá tartozó esetköröket, mivel közvetlenül visszautal a Pmt.-re, nevezetesen „*a Pmt.-ben meghatározottakon kívül*”, tehát a Pmt. és az MNB rendelet megerősített eljárási feltételeit is lefedi.

A második jogszabályi kritérium, melynek a valódi jelentősége van, hogy a szolgáltatónak belső kockázatértékelésében részletesen kifejtve és dokumentálva, az összes kockázati tényezőt – tehát az azokat növelőket és a csökkentőket is – értékelve kell ezt alátámasztania. Tehát amennyiben a szolgáltató a fent kifejtettek tényezők teljes körét lefedve, azok értékelését és ezen értékelést a belső kockázatértékelésében dokumentálja is, úgy az MNB rendelet alapján lehetősége van az adott ügyfélre vonatkozóan a megerősített eljárás mellőzésére.

A megerősített eljárás alkalmazását tehát – a fenti jogszabályi és belső szabályzati esetkörökre alapítva – az ügyféllel összefüggő tényezők alapozhatják meg és nem az ügylet értéke.

4.)

A II./4. kérdéssel kapcsolatban elsőként tisztázandó, hogy bár a Pmt. nem tartalmaz definíciót a vagyon forrása tekintetében, számos helyen utal arra és következetesen megkülönbözteti a pénzeszközök forrásától. A vagyon forrásának kérdése és vizsgálata ugyanis nem az adott ügyletben felhasznált pénzeszközökre vonatkozik, hanem az ügyfél „általános anyagi helyzetére”, tehát arra, hogy vagyoni helyzete alapján feltételezhető-e, elvárható-e tőle az adott nagyságrendű ügylet.

Az Ügyvédi Iroda által meghatározott esetkörre – nevezetesen, hogy az adott pénzügyi szolgáltatás esetén nem kerül pénzeszköz a szolgáltatóhoz – sem a Pmt., sem az NGM rendelet nem tartalmaz specifikus rendelkezést vagy kivételszabályt. **Az Ügyvédi Iroda helytálló jogértelmezése alapján az NGM rendelet 6/A. §-a az ott nevesített esetekben kötelezően előírja a szolgáltatók részére a vagyon forrásának igazolására szolgáló dokumentumok beszerzését, egyúttal a Pmt. egyes rendelkezéseire való visszautalással a nyilatkozat tartalmi elemeit is megadja, az NGM rendelet 3. mellékletében felsorolva.**

Az NGM rendelet 3. melléklete ezen nyilatkozat tartalmi elemeit természetes személyekre és jogi személyekre, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre lebontva tartalmazza. **A Megkeresés 4. pontjában foglalt kérdés kifejezetten olyan pénzügyi szolgáltatásokra irányul, ahol az ügyféltől nem kerül át pénzeszköz a szolgáltatóhoz. Ez a körülmény azonban nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az ügyfél az ilyen jellegű szolgáltatással kapcsolatban is a vagyon forrására vonatkozó nyilatkozatot tegyen, amelyet az is jól példáz, hogy az NGM rendelet 3. mellékletében feltüntetésre kerültek ilyen jellegű tartalmi elemek. Ilyen többek között természetes személyek**

esetén az „Immateriális és vagyoni értékű javak, így különösen szellemi termékek felhasználási joga, bérleti jog”, míg jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetén „Immateriális javak” és „Követelések”.

Látható tehát, hogy a jogalkotó szándéka egyértelműen arra irányult, hogy azon esetekben, amikor a vagyon forrására irányuló nyilatkozat megtétele törvényi előírás, minden pénzügyi szolgáltatás esetén kötelező ennek megtétele. Ezt a jogértelmezést támasztja alá továbbá az is, miszerint a fentebb kifejtettek alapján a nyilatkozat megtételére nincs speciális vagy kivételszabály pusztán azon okból, mert például a Megkeresésben feltüntetett fajtájú pénzügyi szolgáltatás esetén nem kerül a szolgáltatóhoz pénzeszköz. Megjegyzendő az is, hogy a nyilatkozat beszerzésének kötelezettsége alóli mentesítő olyan körülmény, mint amelyet a Megkeresés 4. pontja taglal (tehát az adott pénzügyi szolgáltatás valamely jellemzője okán) máshol sem lelhető fel. **A vagyon forrását igazoló nyilatkozat beszerzése mulhat a szolgáltató mérlegelésén, melyre a törvényi lehetőséget a Pmt. 16. § (3) bekezdésének a) pontja teremti meg, valamint alapulhat jogszabályi kötelezettségen, mint az NGM rendelet 6/A. §-a és a Pmt. 16/A. § (1) bekezdésének ac) alpontja.**

Mindezek alapján tehát megállapítható az, hogy a vagyon forrására vonatkozó nyilatkozat nem az adott ügyletben, tranzakcióban felhasznált konkrét pénzeszközökre irányul, hanem az ügyfél általánosabb vagyoni helyzetének meghatározására és alátámasztására is. Ezzel ellentétes jogértelmezés teret adhatna olyan szituációknak, ahol például az ügyfél konkrét tranzakcióban vizsgált pénzeszközeire vonatkozóan alátámasztható lenne a vagyon forrásának igazolása, azonban tovább vizsgálódva kirajzolódna, hogy az általános, hosszabb távú anyagi helyzet az adott tranzakciót nem tette volna lehetővé.

Budapest, 2024. január 26.